

ACCOLADE

speciale editie met als thema "Begeleiding en Zorg" op het Cambreur College

INLEIDING

Vooraf

Regelmatig lopen oud-leerlingen stage op onze school en krijgen als taak om ons begeleidingssysteem in kaart te brengen. Steevast krijgen we verbaasde reacties: wij wisten helemaal niet, dat het Cambreur College deze hulp allemaal in huis heeft! Op zich logisch. Want als je speciale hulp niet nodig hebt ga je ook niet op zoek. Maar het zou jammer zijn als zij die het wel nodig hebben een steuntje in de rug op het juiste moment mis zouden lopen. Vandaar deze speciale Accolade.

Begeleiding en zorg

Op onze school maken we tijd voor onze leerlingen. We proberen goed naar ze te luisteren zodat we signalen op kunnen vangen hoe het met ze gaat. Vakdocenten, mentoren en teamleiders zien leerlingen, maken tijd voor ze en leerlingen waarderen dit.

Maar we zijn er ons ook van bewust dat de puberteit, het volwassen worden, een roerige tijd is en dat er soms meer ondersteuning nodig is. De inspectie concludeert in haar rapport: "De kracht van het Cambreur College komt tot uiting in een veilig en zorgzaam klimaat gecombineerd met een uitstekende leerlingenzorg." Daar zijn we trots op en we werken er hard aan om dit zo te houden. We blijven ons professionaliseren zodat we begeleiding en zorg op maat kunnen bieden en goed kunnen doorverwijzen waar dat nodig is.

We onderscheiden extra begeleiding op diverse leergebieden en op sociaal-emotioneel vlak. Wij willen u in deze speciale Accolade graag op de hoogte brengen van wie wij zijn en wat wij te bieden hebben.

LEERHULP

Studielessen

In leerjaar 1 besteden we structureel twee uur in de week tijd aan het leren studeren, aan plannen, agendabeheer, het ontdekken van je eigen leerstijl. Mentoren en vakdocenten herhalen in hun mentorcontact en in hun lessen deze tips.

Huiswerkklas

Op school onder begeleiding van een docent twee keer in de week twee uur lang je huiswerk maken kan voor sommige leerlingen precies de hulp zijn die ze nodig

hebben. De docent kijkt mee bij de planning, zorgt voor rust, kan overhoren en uitleggen. Een van de docenten is Koen Verstegen. Ouders kunnen hun kind aanmelden hiervoor bij Cindy Schade, cschade@cambreurcollege.nl. Zij kan meer informatie geven over tijdstip, duur en kosten.

LWOO (leerwegondersteuning)

Leerlingen met een leerachterstand op bijvoorbeeld het gebied van Begrijpend Lezen, Inzichtelijk Rekenen, Technisch lezen en/of Spelling krijgen extra begeleiding op een of meerdere van deze leergebieden: ze krijgen extra hulplessen en maken veelvuldig gebruik van digitaal lesmateriaal. Bovendien worden ze geplaatst in relatief kleine klassen, waardoor er meer individuele aandacht aan de leerlingen kan worden besteed.

Lentoren: leerlingen helpen leerlingen

Hoe afgezaagd het ook klinkt, maar oudere leerlingen en zelfs oud-leerlingen die jongerejaars bij wiskunde, Nederlands of bijvoorbeeld biologie ondersteunen is een pure win-winsituatie. Leerlingen krijgen laagdrempelig, gemakkelijk organiseerbaar en goedkoop (€ 5,- per uur) bijles van eigen Cambreurleerlingen. Zij kennen de stof, weten wat er op school verlangd wordt en kunnen gericht een bepaalde tijd ondersteunen. Daarbij leren zij de stof zelf nog beter beheersen, verdienen ze een zakcentje erbij en leren bovendien hoe een ander leert.

Dit lentorensysteem bestaat al een kleine tien jaar. Bijlesgevers en bijlesvragers geven zich op bij Renate Siemons, rsiemons@cambreurcollege.nl en zij koppelt vraag en aanbod.

Dyslexiebeleid

Meer dan 10% van de Cambreurleerlingen is dyslectisch. Maar de mate waarin verschilt. Dus is de aanpak per leerling ook verschillend.

Voor de start op het Cambreur hebben alle dyslectische leerlingen en hun ouders een gesprek met Lia van Sunten, dyslexiecoach en remedial teacher, met als doel om in kaart te brengen welke hulpmiddelen nodig zijn om op het juiste niveau het onderwijs te kunnen volgen.

Toetsen en examens worden regulier al afgedrukt in een groter lettertype en tevens in een verzorgde lay-out. Daar hebben dyslectische leerlingen, maar ook alle andere leerlingen baat bij. Alle dyslectische leerlingen krijgen meer tijd bij toetsen en een aangepaste correctie m.b.t. de spelling als spelling niet expliciet getoetst wordt.

Sommige leerlingen willen hun toetsen verklankt hebben en maken bij een aantal vakken gebruik van het programma Kurzweil.

Enkele leerlingen hebben dit nodig voor al het lesmateriaal en kunnen de leerboeken op CD aanvragen via Dedicon.

Vwo-leerlingen die standaard in hun pakket een tweede moderne vreemde taal moeten opnemen kunnen als zij een dyslexieverklaring hebben dispensatie krijgen voor Frans of Duits. Met deze verlichting kunnen zij toch een vwo-diploma behalen.

Op alle niveaus slagen dyslectische leerlingen met mooie resultaten, maar niet zonder extra investeringen van beide kanten. Want dyslexie is en blijft een extra handicap.

Wilma van Gestel

Kurzweilcoördinator, decanaatmedewerker en medewerker mediatheek.

Wat is er mooier dan iets te kunnen betekenen voor dyslectische leerlingen en dat zij mij hun vertrouwen schenken. Mijn interesse voor dit werk is ontstaan vanuit mijn overtuiging, dat leerlingen met dyslexie gelijke kansen moeten hebben in de samenleving en binnen de school.

Leerlingen die gebruik willen maken van Kurzweil geef ik vaardigheidstraining voor het werken met dat programma. De toetsen bewerk ik, zodat deze voor de leerling optimaal worden voorgelezen. Leerlingen komen in het openleercentrum bij mij de toetsen maken. Ik vind het fantastisch om te zien hoe deze leerlingen zich verder ontwikkelen en meer zelfvertrouwen krijgen.

Ernstige rekenproblemen en dyscalculie

Nu rekenen – zij het in voorzichtige stappen – opgenomen wordt in de exameneisen en wiskunde voor de meeste leerlingen een basisvak is hebben leerlingen met ernstige rekenproblemen of dyscalculie een flinke hobbel te nemen. En net als dyslexie gaan deze problemen niet weg, je kunt alleen gericht trainen en ermee leren omgaan.

Welnu: dit trainen gebeurt. Alle leerlingen die onder de maat presteren bij rekenen komen in een hulptraject. En die paar leerlingen met dyscalculie die hier geen baat bij hebben krijgen individuele begeleiding van twee gespecialiseerde docenten.

Al deze leerlingen krijgen bovendien de mogelijkheid om een aangepaste rekentoets te doen. Blijkt deze weinig problemen op te leveren, dan hebben zij de kans om ook de reguliere toets te maken.

Voor wiskunde is er geen aangepast examen. Of het verstandig is om wiskunde dus in het vakkenpakket op te nemen is de vraag, die samen met de docent en de decaan beantwoord moet worden.

VERZUIMBELEID

Schoolverzuim; vaak een signaal

Te vaak, te lang, te gemakkelijk ziek zijn kan het begin zijn van een problematische schoolloopbaan en zelfs leiden tot voortijdig schoolverlaten. Uit onderzoek blijkt, dat er bij 60% van de ziekmeldingen sprake is van niet-lichamelijke gezondheidsproblemen. Daarom kiest het Cambreur College ervoor om in overleg met de GGD en de schoolarts, Randy Seelen, preventief in te grijpen. Voor leerlingen die regelmatig of voor langere tijd ziek gemeld worden maken we een afspraak met de schoolarts, zodat deze met ouders en leerling op zoek kan gaan naar de oorzaken en de mogelijke oplossing. Of de schoolarts kan met ons bespreken, welke aanpassingen wij in ons aanbod moeten doen om een reguliere schoolloopbaan voor de leerling mogelijk te maken.

We werken inmiddels anderhalf jaar op deze manier en zien de eerste positieve resultaten. Het feit, dat collega's uit vijf Zuid-Europese landen hier op bezoek komen om te zien, hoe wij voortijdig schoolverlaten voorkomen met hulp van ouders, leerplichtambtenaar, absentiecontrole en schoolarts wil wel wat zeggen.

Eugenie Smienk

Coördinator aan- en afwezigheid

Sinds een aantal jaar ondersteun ik mentoren, teamleiders en het zorgteam door nauwkeurig de aan- en afwezigheid van leerlingen in kaart te brengen. Ik heb in mijn werk veelvuldig contact met leerlingen, ouders, met mentoren en teamleiders, maar ook met de leerplichtambtenaar.

Randy Seelen

Jeugdarts GGD

Als GGD arts houden mijn taken voor het Cambreur College in dat ik me bezighoud met vragen vanuit school/ouders over groei/lengte of gewicht, opvoedingsvragen en ziekteverzuim. Hierbij is het mijn taak als arts om medische problematiek op te sporen of uit te sluiten en eventueel door te verwijzen. In het geval van ziekte(verzuim) kijk ik samen met ouders naar wat er wel nog mogelijk is en hoe we samen het beste verder kunnen met betrekking tot verbetering van de situatie.

Ilse van den Aker

GGD jeugdverpleegkundige

Als GGD jeugdverpleegkundige houden mijn taken voor het Cambreur College in dat ik me bezighoud met vragen vanuit school/ouders over groei/lengte of gewicht, opvoedingsvragen of vragen komend uit de GGD screeningslijst die wordt ingevuld door de leerlingen van klas twee. Hierbij is het mijn taak als

verpleegkundige om problematiek op te sporen en te bespreken en dit eventueel te overleggen met de GGD jeugdarts Randy Seelen of andere disciplines.

Margreet Ploegman

Leerplichtambtenaar Dongen

Als leerplichtambtenaar ben ik in dienst van de gemeente Dongen. Voor de uitvoering van de leerplichtwet ben ik ook betrokken bij het Cambreur College. Het doel van de leerplichtwet is om jongeren een zo goed mogelijke start te geven op de arbeidsmarkt, waar uiteraard diploma's gevraagd worden. Als een leerling afhaakt op school en daardoor geen diploma behaalt, verminderen ook snel zijn of haar kansen op de arbeidsmarkt. Mijn inzet is vooral gericht op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Ouders en leerlingen zullen vooral te maken krijgen met mij als de leerling te laat komt en/of spijbelt. Er kan dan hulpverlening ingezet worden, maar ook het opmaken van een proces-verbaal behoort tot de mogelijkheden. Ook bij veelvuldig ziekteverzuim zonder betrokkenheid van een arts of zonder duidelijke diagnose kan ik ingezet worden. Het doel blijft terugdringen van het verzuim zodat de jongeren uiteindelijk met een diploma van school gaan.

TRAININGEN EN ONDERSTEUNING

Rouwondersteuning

Zeker tien jaar geleden zijn wij op school gestart met het bieden van rouwondersteuning aan jongeren. Soms begeleiden we een leerling individueel, maar om het jaar kijken we of er behoefte is bij jongeren om deel te nemen aan een ondersteuningsgroep. Samen met andere jongeren dus. Wat motiveert het Cambreur College om deze ondersteuningsgroep te starten? Het is onnodig om te zeggen dat het overlijden van een lid van het gezin een enorm schokkende gebeurtenis is. Voor jonge mensen tussen de 12 en de 18 jaar geldt dat nog in versterkte mate: zij bevinden zich - in hun groei naar volwassenheid- al in een levensfase vol onzekerheden. Als in zo'n situatie ook nog een heftig verdriet verwerkt moet worden, dan wordt hun veerkracht wel erg op de proef gesteld.

Sova/Rots&Water

Het Cambreur verzorgt in nauwe samenwerking met het IMW (Instituut Maatschappelijk Werk) een sociale vaardigheidstraining en/of een Rots & Water training. Deze trainingen worden begeleid door twee ervaren trainers van het IMW en is bestemd voor leerlingen van klas 1,2 en 3.

BOF

Bewust omgaan met faalangst en op die manier steviger in je schoenen staan. Dat is het doel van de BOF-training die in leerjaar 1 aangeboden wordt. Een vervolg krijgt deze training in een aantal introductie- en mentoractiviteiten.

Peer Mediation

Een viertal leerlingen van de afdeling Basis/Kader worden opgeleid om bij kleine conflicten te bemiddelen. Zij volgen een training waarbij o.a. geoefend wordt met LSD en: luisteren - samenvatten - doorvragen.

HET ZORGTEAM

Zorgcoördinatoren

Wij willen onze leerlingen graag goed in beeld hebben en houden. Wanneer het goed met ze gaat willen we dit graag zo houden. Maar bij problemen willen we snel hulp en ondersteuning kunnen bieden. Aan leerlingen natuurlijk, maar ook aan ouders. We willen gericht adviezen kunnen geven aan collega's die werken met deze leerlingen. Daarom hebben wij drie zorgcoördinatoren in huis: Dianne Rijnen, Ellen Bogaarts en Monique Wiaterek. Zij werken samen met mentoren, teamleiders en schoolleiding om de leerlingenzorg zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de vragen die er zijn. Een belangrijke taak van de zorgcoördinator is het leggen van contacten met ouders, docenten, mentoren en soms externe instanties om te zorgen dat adequate hulp geboden kan worden.

Belangrijk is dat de zorgcoördinator het geheel blijft volgen. Maar ook het geven van informatie en advies is belangrijk.

Dianne Rijnen

Zorgcoördinator, counselor, docent tekenen en Kunst Beeldend

Naast mijn taak als docent voel ik me als voorzitter van het zorgteam verantwoordelijk voor een goede zorgstructuur die past bij onze school en bij onze ouders. Ik geloof sterk in de eigen kracht van jongeren maar soms is een extra steuntje in de rug nodig. Dat ik iets mag betekenen voor mijn leerlingen in de klas én als counselor, dat ze mij hun vertrouwen geven, is waardevol voor mij.

Ellen Bogaarts

Zorgcoördinator, counselor, docent Engels en Duits

Mijn grootste drijfveer is betrokken te zijn bij de persoonlijke ontwikkeling van jonge mensen. Als zorgcoördinator en als counselor ga ik in gesprek met leerlingen waar dat nodig is. Zo lever ik graag mijn bijdrage.

Monique Wiaterek

Zorgcoördinator, counselor, docent levensbeschouwing

Mijn drive om te werken als zorgcoördinator wordt ingegeven door mijn betrokkenheid op de medemens.

De wereld kan voor opgroeiende jongeren soms zo complex zijn, dat begeleiding in het verwerven van een plaats in deze wereld extra aandacht vraagt.

Naast deze leerlingen te mogen staan en hun daarbij een helpende hand te mogen aanreiken, vind ik dankbaar werk en geeft mij energie.

Counselor of vertrouwenspersoon

Elke zorgcoördinator is tevens counselor. We hebben dus op het Cambreur College vier counselors, Dianne Rijnen, Ellen Bogaarts en Monique Wiaterek zijn hierboven al voorgesteld. Hans van der Heide is onze vierde counselor.

Hans van der Heide

docent geschiedenis, counselor

Als docent geschiedenis ben ik bekend met leerlingen vanaf leerjaar 1 tot en met havo 5. Ik doe dit werk met heel veel plezier en ben blij, dat ik als counselor nog een stapje verder mag gaan. Luisteren, overleggen, samen zoeken naar een oplossing als een leerling het even niet alleen redt. De tijd hebben om een leerling echt te zien en weer op weg te helpen, dat geeft mij veel voldoening.

Wat doet een counselor?

De counselor voert gesprekken met leerlingen die meer begeleiding nodig hebben dan door de mentor en door vakdocenten kan worden aangeboden. De counselor gaat altijd vertrouwelijk om met de informatie die leerlingen geven. Juist dit is van groot belang. Soms is er meer nodig dan wat gesprekken en helpt de counselor de weg te vinden samen met ouders naar professionele hulp.

Zorgteam en ZAT (zorgadviesteam)

Onze drie zorgcoördinatoren, Hans van der Heide en Tonny Bruers vormen het zorgteam. Tonny Bruers is als schoolmaatschappelijk werker vast verbonden aan onze school.

Het zorgteam komt regelmatig bij elkaar en bespreekt leerlingen waar tijdelijk extra ondersteuning voor nodig is. Zes keer per jaar heeft het zorgteam een breder overleg met externe instanties. We noemen dit het ZAT: het Zorg Advies Team. De jeugdarts van de GGD, Randy Seelen, sluit dan aan. Reinier Werdmüller, GGZ-jeugverpleegkundige kan vanuit zijn expertise goede adviezen geven en waar nodig hulp bieden. Margreet Ploegman, leerplichtambtenaar, maakt ook deel uit van het ZAT. Samen proberen we zo, ieder vanuit zijn of haar eigen expertise, de juiste ondersteuning te vinden.

Het doel is altijd om iedere leerling te helpen om zich gezond te ontwikkelen. Goed in je vel, dan heeft een schoolcarrière pas alle kansen!

Tonny Bruers

Schoolmaatschappelijk werker Cambreur College en medewerker Sociaal Team Dongen
Soms gebeuren er dingen in je leven waardoor het niet goed met je gaat. Praten met je mentor, vrienden of familie helpen niet voldoende. Ik kan als schoolmaatschappelijk werker je weer op weg helpen. Soms zijn enkele gesprekken al genoeg om er weer tegen aan te kunnen. Zo niet, dan zoek ik met jou, en vaak ook met je ouders, wat dan de juiste hulp kan zijn.

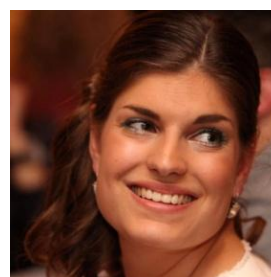
ONDERSTEUNERS IN SCHOOL

De zorgcoördinatoren kunnen een aantal specialisten inzetten om leerlingen te begeleiden, klassen te observeren, beleid mee uit te stippelen. We stellen ze graag aan u voor.

Ellen Berkers

Ik ben Ellen Berkers en ik werk bij de Kracht van Speciaal, onderdeel van Stichting Biezonderwijs.

Op het Cambreur College werken drie ambulante zorgconsulenten. Ik ben er een van. Ik richt me op de zorg aan leerlingen met gedragsmoeilijkheden. Ik denk mee over hoe we de zorg nog beter in kunnen richten, spar samen met docenten en zorgcoördinatoren over hoe we zowel klassen als individuele leerlingen goede begeleiding kunnen bieden, begeleid indien nodig leerlingen zelf, kom soms in de klas voor een observatie en sluit soms aan bij oudergesprekken. Ik werk vraaggericht en probeer op deze manier zo goed mogelijk aan te sluiten op datgene waar behoefte aan is.

Ik heb zowel de PABO als de studie orthopedagogiek afgerond. De inhoud van beide opleidingen kan ik goed gebruiken bij het invullen van mijn taken op het Cambreur College. Ik zie het als een uitdaging om een leerling zo goed mogelijk tot ontwikkeling te laten komen door goed aan te sluiten op wat hij of zij nodig heeft. Door te denken in kansen en in mogelijkheden, in plaats van in beperkingen en in onmogelijkheden. Het is de kunst om iedere leerling die kansen en mogelijkheden in zichzelf te laten ontdekken en daar helpen we ze op het Cambreur College graag bij!

Bas Rutten

Mijn taken komen overeen met de taken van collega Ellen.

Ik heb na de PABO en een opleiding speciaal onderwijs pedagogiek gestudeerd. Deze opleidingen komen goed van pas in mijn werk. Ook de ervaringen die ik heb opgedaan als docent op SO De Keyzer zijn ondersteunend.

Sjoerd Eeftens

Even voorstellen? Ik ben Sjoerd Eeftens. Als ambulante zorgconsulent, verbonden aan de Mytyschool Tilburg, bezoek ik het Cambreur College op woensdagmiddag en donderdag. Mijn hulp wordt ingeroepen als leerlingen door ziekte, medisch ingrijpen of een lichamelijke beperking onderwijsaanpassingen nodig hebben. Op verzoek kan ik als buitenstaander gesprekken voeren met leerlingen om in samenspraak de leersituatie te verbeteren. Hierbij kunnen vormen van psycho-educatie en persoonlijkheidsvorming worden toegepast. Omdat ik zelf als docent in het voortgezet onderwijs heb gewerkt, kan ik kortdurende ondersteuning bieden bij het verwerken van de leerstof. Voor docenten kan het prettig zijn om even te sparren. De dienstverlening is er altijd op gericht om de hulpvrager zo te versterken dat deze weldra weer zelf verder kan gaan. Ook als de deur van de spreekkamer dicht is, kunt u bij me aankloppen. Ik ben graag bereid om mee te denken.

SAMENWERKING GEMEENTE EN CAMBREUR COLLEGE

De verantwoordelijkheid voor jeugdigen en hun ouders ligt sinds enige tijd bij de gemeente. Wij zijn daarom als school in gesprek met de gemeente Dongen. Wij weten elkaar te vinden in het belang van onze leerlingen.

Wanneer er zich problemen voordoen bij jongeren of hun gezin kan het Sociaal Team van de gemeente worden ingezet. Dit is een samenwerkingsverband van verschillende hulpinstanties binnen de gemeente. Tonny Bruers, onze schoolmaatschappelijk werker, kan een melding, met toestemming van ouders, doen bij het Sociaal Team. Hierbij is het een groot voordeel dat zij onze school goed kent; zij weet wat wij kunnen bieden, maar ook waar onze mogelijkheden ophouden. Ook is zij nauw betrokken bij het Sociaal Team, zij vertegenwoordigt het maatschappelijk werk hierin. Zo zorgen wij voor korte lijnen.

PASSEND ONDERWIJS OP HET CAMBREUR COLLEGE

Sinds 1 augustus 2014 is de wet op Passend Onderwijs ingevoerd. Wat betekent dit nu concreet voor het Cambreur College?

Voor de invoering van de wet op Passend Onderwijs kon voor leerlingen met spraak-taalproblematiek, een langdurige ziekte, motorische problematiek of gedragsproblematiek een zogenaamd rugzakje aangevraagd worden. De leerling met een rugzakje kreeg vervolgens een persoonlijk begeleider vanuit school toegewezen. De persoonlijk begeleider stemde in samenwerking met de zorgcoördinator zijn begeleiding zo goed mogelijk af op wat de leerling nodig had. Daarnaast was een ambulante begeleider vanuit het REC (Regionaal Expertise Centrum) bij de leerling betrokken om de school te ondersteunen en te adviseren m.b.t. de begeleiding van de zorgleerling.

Sinds de invoering van de wet op Passend Onderwijs is er het een en ander veranderd. Onze kijk op leerlingen is echter niet veranderd. We zijn nog steeds van mening dat de leerling voorop staat en dat iedere leerling die begeleiding aangeboden dient te krijgen waarmee hij of zij zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen. De rugzakjes bestaan echter niet meer, het Cambreur College krijgt een zogenaamd ondersteuningsbudget waarmee de zorg aan alle leerlingen gefinancierd moet worden. Dit dwingt ons om kritisch te kijken naar wat een leerling nodig heeft aan extra begeleiding van een coach (voormalig persoonlijk begeleider) en hoe intensief deze begeleiding dient te zijn. Op het Cambreur College spreken we van drie categorieën van zorg: licht, medium en intensief. Zo kan een leerling maandelijks (licht), tweewekelijks (medium) of wekelijks (intensief) extra begeleiding ontvangen, voor zolang alle betrokkenen denken dat dit nodig is.

Voor de leerlingen met spraaktaalproblematiek bestaat de rugzak wel nog steeds.

Soms is het op de basisschool al duidelijk dat een leerling extra zorg nodig heeft. Dan zorgen we voor een warme overdracht, zodat de begeleiding voortgezet kan worden, zij het in de vorm die past bij het voortgezet onderwijs.

Soms wordt echter pas gaandeweg duidelijk dat een leerling extra begeleiding nodig heeft. De leerling zelf, de mentor of een van de ouders signaleert dit, waarna passende hulp geboden wordt.

We horen het graag als uw zoon of dochter tegen moeilijkheden aanloopt op school en gaan hierover graag met u in gesprek. Vervolgens kunnen we samen bekijken wat uw zoon of dochter nodig heeft en hoe dit georganiseerd kan worden. Dit zodat we er samen voor kunnen zorgen dat ook uw zoon of dochter zich zo goed mogelijk kan ontwikkelen en ontplooien.

Soms moeten we erkennen, dat wij niet de juiste begeleiding kunnen bieden en moeten we op zoek naar een andere (speciale) school of onderwijsinstelling.

TOT SLOT

De weg naar een waardevol diploma vergt inzet, doorzettingsvermogen en wilskracht. En voor leerlingen die bijvoorbeeld dyslectisch zijn, persoonlijke problemen hebben of een verlieservaring moeten verwerken kost dit hoe dan ook meer energie. Wij kunnen hen daarin ondersteunen, maar zij moeten het zelf doen en verdienen onze waardering en ons respect, als ze hierin slagen.